

ف‌ن‌بیز

نرم‌افزار اداری‌ات را خودت بساز

وقتی صحبت از مهاجرت گسترده استارت‌اپ‌ها می‌شود، مدیران دولتی با بی‌اعتنایی اعلام می‌کنند که چنین اتفاقی با ابعاد گسترده‌ای که برخی رسانه‌ها ادعا می‌کنند رخ نداده است. با این حال آمارها و ارقام منتشرشده از سوی برخی سازمان‌های تخصصی نشان می‌دهد که اتفاقاً موج مهاجرت گسترده است و فقط مختص یک سال اخیر و با شروع مشکلات شدید اقتصادی و اتفاقات گوناگونی نظیر قطعی اینترنت هم نیست. بسیاری از تیم‌های استارت‌اپی خیلی زودتر از سال گذشته اقدام به مهاجرت کرده‌اند. نمونه آن استارت‌اپ فرمالو است که در سال ۹۸ و بعد از قطعی یک هفته اینترنت تصمیم به مهاجرت از کشور گرفت.

فرمالو درسال ۹۶ در ایران راه افتاد، اما پس از اتفاق‌های آبان ۹۸ و قطعی سراسری اینترنت، فرخ شهبایی، مدیرعامل فرمالو، استارت‌اپ خود را به استونی منتقل کرد. او در گفت‌وگو با «شرق» درمورد فضای استارت‌اپی این کشور و دلیل انتخاب استونی اعلام کرده که استونی کشور کوچکی است و چون صنایع دیگر آن بزرگ نیستند، بیشتر تمرکز خود را روی استارت‌اپ‌ها و حوزه‌های تک گذاشته است. به گفته شهبای، دولت استونی راه را برای ایجاد استارت‌اپ‌ها باز گذاشته است و نسبت به کشورهای دیگر بوروکراسی کمتری دارد و به همین دلیل استارت‌اپ‌ها راحت شکل می‌گیرند. اما فرمالو چیست و چه می‌کند؟

شهبای پیش از فرمالو چه می‌کرد؟

فرخ شهبای یکی از مدیران استارت‌اپی است که بی‌سروصدا اما تأثیرگذار فعالیت خود را در این اکوسیستم پیش می‌برد. او در دانشگاه شهید بهشتی رشته نرم‌افزار خوانده است. او پیش از فرمالو استارت‌اپ‌های بسیاری راه‌اندازی کرد. شهبای براساس مقاله‌ای که در پلتفرم ویرگول منتشر کرده است، در ابتدا با یکی از دوستان خود شرکنی در زمینه ارائه خدمات وب در انگلستان راه‌اندازی کرد که همین حالا هم فعال است. پس از آن تصمیم گرفتند در ایران هم روی یک محصول کار کنند که به پلتفرم «بیپ‌فا» رسیدند. بیپ‌فا یک شبکه اجتماعی الهام‌گرفته از فرمت میکروبلاگ ایکس (توییتر سابق) با جامعه هدف دانشجویان بود. با تبلیغات دهان به دهان بسیاری از افراد دانشجو و غیردانشجو عضو این شبکه شدند. بزرگ‌ترین گروهی که جذب بیپ‌فا شد، بلاگرها بودند. در سال دوم، این شبکه اجتماعی توانست ۲۰ هزار نفره شود، اما بلافاصله دولت در آن زمان سایت را مسدود کرد، چون آنها باید برای ادامه فعالیت مجوز می‌گرفتند. پس از دوندگی‌های فراوان توانستند از تمام نهادهای ذی‌ربط مجوز دریافت کنند و سایت دوباره به فعالیت خود ادامه داد و استقبال بیشتر از گشته بود و به ۴۵ هزار نفر کاربر افزایش پیدا کرد. شهبایی اعتراف می‌کند که برای بیپ‌فا اصلاً به فکر درآمدزایی نبودند، در عوض به دنبال بهینه‌سازی این شبکه اجتماعی بودند و در نهایت اولین نسخه موتور تحلیل داده خودشان را راه‌اندازی کردند. به این صورت می‌توانستند در بهینه‌ترین حالت ممکن، تمام داده‌های مختلف بیپ‌فا را جمع‌آوری و آنالیز کنند. در سال سوم کاربران به بیش از ۲۰۰ هزار نفر رسیده بودند؛ اما مهم‌ترین مشکل همچنان باقی مانده بود و آن هم نحوه درآمدزایی بود. حالا در زمانی به سر می‌بریم که گوشی‌های هوشمند و استفاده از پیام‌رسان‌ها میان مردم جا افتاده است و بیپ‌فا باید برای رقابت با آنها یک اپلیکیشن خوب توسعه دهد، اما این تیم درآمدی نداشت. به همین خاطر مجبور شدند هزمنان با ۳۰۰ هزار نفره شدن، توسعه فنی روی بیپ‌فا را متوقف کنند. همان زمان دو شرکت بزرگ بخش شبکه اجتماعی و یک ورژن از موتور تحلیلی و آنالیز داده بیپ‌فا را خریداری کردند. بعد از بیپ‌فا، شهبایی در سال ۹۳ استارت‌اپ «ایونت باکس» را با هدف ارائه خدمات فنی به کنفرانس‌های بین‌المللی راه‌اندازی کرد. در کنار آن استودیوی ایده‌ران آغاز به کار کرد که روی توسعه فنی استارت‌اپ‌ها تمرکز بود که به نظر می‌رسد امکان‌وفعالیت استارت‌اپ استودیو ایده‌ران متوقف شده است.

فرمالو چگونه شکل گرفت؟

وقتی کمی در اینترنت درمورد فرمالو جست‌وجو می‌کنید، به سایت انگلیسی‌زبان این استارت‌اپ می‌رسید که البته طبیعی است چون در خارج از کشور فعالیت می‌کند. براساس آنچه در سایت فرمالو آمده، کسب‌وکارها با کمک این سرویس بی‌نیاز از کدزدن می‌توانند نظرسنجی‌ها، پورتال‌های مشتریان، CRM، پورتال‌های منابع انسانی و سایر نرم‌افزارهای اداری خود را بسازند. به گفته شهبایی، در حال حاضر بزرگ‌ترین مشتریان آنها اعضای تیم‌های نیروی انسانی، بازاریابی و توسعه محصول هستند.

آن‌طور که شهبایی در گفت‌وگو با «شرق» اعلام می‌کند، ایده راه‌اندازی فرمالو از یک نیاز آغاز شد: «خیلی از مشتریان ما به دنبال راهی بودند که از مشتریانشان اطلاعات مورد نظر را در قالب نظرسنجی، ثبت‌نام و فرم‌های مختلف بگیرند. ما تصمیم گرفتیم بدون پیش‌زمینه‌بیزنیسی یک راهکار رایگان برای همه کسب‌وکارها فراهم کنیم که مشتریانمان و دیگران بتوانند اطلاعات مورد‌نظرشان را در این زمینه به‌دست آورند. در چند ماه اول ارائه از این سرویس استقبال خیلی خوبی شد و در نتیجه تصمیم گرفتیم به عنوان یک کسب‌وکار به آن نگاه کنیم». شهبایی و تیمش در این سال‌ها با اضافه‌کردن امکانات متفاوت در تلاش بودند کسب‌وکارهای بیشتری را جذب کنند. در سال ۹۷ هم توانستند وارد بازارهای بین‌المللی شوند تا سال ۹۸ و اتفاق‌های آن سال و قطعی سراسری اینترنت که سبب شد شهبایی با تمام تیم خود به استونی مهاجرت کند. او درمورد دلیل این مهاجرت به «شبکه شرق» می‌گوید: «در سال ۹۸ که اینترنت برای اولین بار قطع شد، حتی نمی‌توانستیم به مشتریان خود ایمیل بزنیم و بگوییم که در دسترس نیستیم. یک‌سری جلسات را هماهنگ کرده بودیم، ولی امکان حضور نداشتیم. دائم می‌ترسیدیم که مشتریان را که به دست آورده‌ایم طرف چند روز از دست بدهیم». در همان زمان شهبایی با هیئت‌مدیره جلسه اضطراری برگزار کرد و تصمیم بر این شد تا کل شرکت به کشور دیگری فرستاده شود. به باور او وقتی عده‌ای بتوانند با یک دکمه اینترنت را قطع کنند، نمی‌توان یک کسب‌وکار بین‌المللی را در ایران جلو برد. پس در کمتر از یک هفته کارهای خود را سامان داده و از کشور خارج شدند.

حالا در بازار بین‌المللی حضور دارند و رقیبا در این بازار فراوان است و استفاده از فرمالو باید یک توجیهی داشته باشد. شهبایی درمورد اینکه چه ارزش‌افزوده‌ای برای مشتریان دارند، اعلام می‌کند: «اولین پاسخمان به این سؤال این بود که ما ارزان‌تر هستیم، اما بعد متوجه شدیم که برای مشتری بین‌المللی اینکه یک محصول ارزان‌تر باشد، جذابیتی ندارد و فهمیدیم که ارزشی که ما خلق می‌کنیم باید متفاوت باشد. به این ترتیب به‌جای اینکه مشتریان هدفمان را یک عده دانشمند علوم داده و توسعه‌دهنده در نظر بگیریم، بازار خود را کوچک‌تر و متمرکز به کسب‌وکارهای کاربرمحور کردیم. کسب‌وکار کاربرمحور یعنی کسانی که در یک شرکت کار می‌کنند ولی لزوماً توسعه‌دهنده نیستند.»

از منظر شهبایی در واقع قلب فرمالو یک دیتابیس‌ساز است. کاربران هنگامی که از فرمالو استفاده می‌کنند، در حقیقت یک دیتابیس یا پایگاه داده مرکزی می‌سازند که می‌توانند آن را گسترش دهند و هر نرم‌افزاری را که نیاز دارند بر اساس آن پایگاه داده بسازند. امکاناتی که فرمالو در اختیار کسب‌وکارها قرار داد، نیب شد تا این استارت‌اپ به عنوان بهترین پلتفرم یاز از کدنویسی (no-code platform) در جهان شناخته شود. هم‌اکنون تیم فرمالو ۱۵ نفر هستند. بیش از ۲۵ هزار کسب‌وکار در ۳۰ کشور از فرمالو استفاده می‌کنند. سال گذشته هم فرمالو توانسته ۲.۲ میلیون سرمایه بین‌المللی جذب کند.

سوئیتا سراب‌پور: سامانه ریجستری که قرار بود مانع از قاچاق گوشی‌های موبایل در کشور شود، حالا مشخص شده که حداقل در یک سال گذشته با یک باگ جدی، امکان ورود گوشی‌های پرچم‌دار سامسونگ و آیفون به کشور را تحت نام مدل‌های ارزان‌قیمت فراهم کرده است. منابع صنفی و اعضای انجمن واردکنندگان موبایل در گفت‌وگو با «شرق» می‌گویند که اگر بایِ منافع دولت و ضرری که به خاطر از دست دادن سود حاصل از واردات گوشی‌های پرچم‌دار در میان نبود، این قاچاق گوشی‌های لوکس رسانه‌ای نمی‌شد. از سوی دیگر همین فعالان بازار هشدار می‌دهند که این افشا، به‌جای برخورد با متخلفان اصلی، می‌تواند کسب‌وکارهای کوچک و متوسط را محدود کرده و زمینه را برای بازتوزیع سهم بازار به نفع چند شرکت بزرگ فراهم کند. بررسی «شرق» نشان می‌دهد شرکت‌هایی که در این پرونده دست دارند، حداقل ۳۰ شرکت هستند که عمده تخلف هم از طرف ۱۳ شرکت انجام شده؛ شرکت‌هایی که ساختار سازمانی غیرشفاف دارند و مدیر در اغلب این ۱۳ شرکت بر صندلی مدیرعاملی نشسته‌اند. برخی اعضای انجمن واردکنندگان موبایل در گفت‌وگو با «شرق» می‌گویند سودهای ناشی از فروش «پنهان» گوشی‌های لوکس، در مواردی به سرمایه‌گذاری در املاک و دارایی‌های مشهود تبدیل شده است؛ اقدامی که نشان می‌دهد عوامل، با علم به قابل ردیابی بودن تخلفات، ریسک این فعالیت‌ها را پذیرفته‌اند.

طرحی که هدفش جلوگیری از قاچاق بود

طرح ریجستری گوشی در اواسط دهه ۹۰ و در دولت دوم حسن روحانی در حالی به اجرا درآمد که یک بار این طرح در سال ۱۳۸۵ به اجرا گذاشته شده بود، در نهایت به دلیل نتایج ناموفق پس از ۱۲ ماه متوقف شد. در اولین تجربه اجرای این طرح عده‌ای با استفاده از ماهیت قابل جعل و تغییر IMEI گوشی‌های قاچاق به IMEI یک گوشی مجاز وارداتی، اقدام به فروش کالای قاچاق می‌کردند. در نهایت در آذر ۱۳۹۶ با پیش کل شبکه اپراتورهای موبایل با هدف ثبت و مانیتورینگ آخرین شناسه‌های ترکیبی گوشی وسیم‌کارت‌شده در شبکه با پیش‌گوشی‌های آیفون شروع شد. محمدجواد آذری جهرمی، وزیر ارتباطات دولت دوازدهم، برای اجرای این طرح با انتقادات زیادی همراه شده، چراکه منتقدان معتقد بودند برخلاف ادعایی‌ک‌ه او و مدیرانش در آن زمان برای اجرای طرح ریجستری داشتند و اینکه این طرح منجر به ایجاد محدودیتی نخواهد شد، اما این‌س طرح در عمل باعث ممنوعیت واردات گوشی آیفون در پائیز سال ۱۴۰۱ شد. با این حال آذری جهرمی پیوسته چه در زمان مدیریتش در وزارت ارتباطات و چه حالا به عنوان یک مدیر سابق از اجرای این طرح دفاع کرده است. ابتدای شهریور او در گفت‌وگو با خبرگزاری دانشجو گفته است که ۹۶ درصد واردات گوشی موبایل تا سال ۱۳۹۶ قاچاق بوده است. در نهایت هم گفته است که تا پایان مدیریت او در وزارت ارتباطات (بهار ۱۴۰۰) میزان قاچاق گوشی به صفر رسیده: «الان به‌هیچ‌وجه قاچاق تلفن همراه نداریم و این نشان می‌دهد که می‌شود جلوی قاچاق را گرفت».

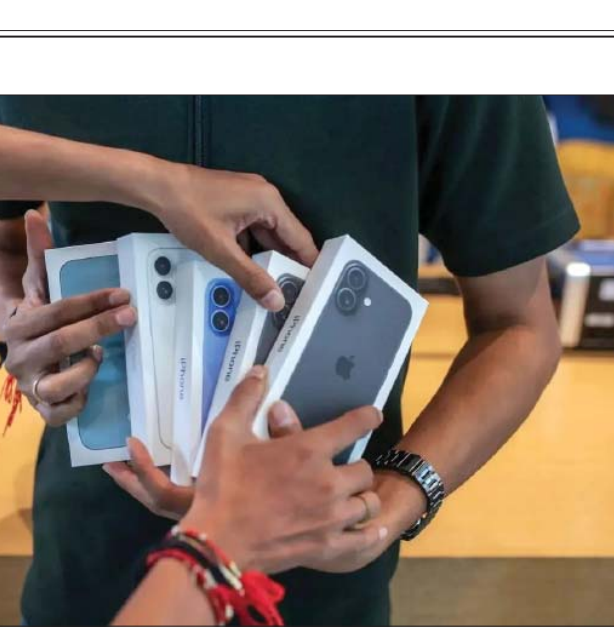
چند هفته بعد از این اظهارات (۲۳ شهریور) رئیس انجمن واردکنندگان موبایل، تبلت و لوازم جانبی، از خاموشی ۱۲ هزار دستگاه موبایل به دنبال واردات گوشی‌های لوکس با نام گوشی‌های ارزان‌قیمت خبر داد؛ یعنی ورود قاچاقی گوشی پرچم‌دار با نام گوشی ارزان‌قیمت به بازار ایران. مهدی اسدی، رئیس انجمن واردکنندگان موبایل، در گفت‌وگو با «شرق» می‌گوید نبود ارتباط و هم‌پوشانی سامانه‌های درگیر و همچنین باگی که در سامانه همتا وجود داشت، موجب بروز این اتفاق شده است. به گفته او، برندهای درگیر در این پرونده فقط آیفون نبوده و گوشی‌های پرچم‌دار دیگری مانند سامسونگ نیز از طریق این شرکت‌ها به نام گوشی ارزان‌قیمت در سامانه همتا ثبت شده‌اند.

تخلف از چه زمانی شروع شده است؟

در تعیین بازه زمانی وقوع تخلفات میان فعالان بازار اختلاف‌نظر وجود دارد؛ عده‌ای معتقدند روند از چند سال پیش آغاز شده و برخی دیگر آن را محدودتر و مرتبط با سال گذشته و هم‌زمان با برداشته‌شدن ممنوعیت واردات آیفون می‌دانند. این گروه معتقدند این تخلف با واردات «سامسونگ سری S۲۵» و «آیفون ۱۶» از سال گذشته شروع شده و درعین حال نمونه‌هایی از دست‌کاری یا اشتباه در ثبت مدل‌های قدیمی‌تر (مانند آیفون ۱۳) نیز گزارش شده است. منابع می‌گویند در برخی پرونده‌ها تفاوت بین مدل‌های با ظرفیت‌های متفاوت (مثلاً آیفون ۱۳ با ۱۲۸ گیگابایت در برابر ۲۵۶ گیگابایت) به عنوان یکی از شیوه‌های سوءاستفاده یا خطا ظاهر شده است؛ اما تأکید دارند که در بسیاری از موارد نمی‌توان بلافاصله و بدون بررسی فنی و تطبیقی، خطای سیستمی را از تخلف عمدی تفکیک کرد.

چطور سامانه ریجستری دور خورده است؟

منابع صنفی که از جزئیات پرونده و سازوکارهای فنی آگاه‌اند، می‌گویند بخشی فنی ماجرا حول «IMEI» و شیوه تطبیق این کدها در سامانه همتا می‌چرخد. به گفته این منابع، هر دستگاه

گزارش «شرق» از جزئیات تازه سوءاستفاده ۳۰ شرکت برای واردات غیرقانونی آیفون و سامسونگ

سود میلیاردی از باگ سامانه ریجستری

تلفن همراه در دنیا یک شناسه یکتا (IMEI) دارد که مانند یک اثر انگشت است؛ این کد ۱۶رقمی، از چند بخش اصلی تشکیل می‌شود که از سوی مؤسسه بین‌المللی GSM‌A و منابع رسمی تولیدکننده در اختیار سامانه‌ها گذاشته می‌شود. شش رقم اول (Type Allocation Code – TAC) که نشان‌دهنده نوع گوشی و برند است، این کد از سوی سازمان GSM‌A به کارخانه‌ها اختصاص داده می‌شود. برای مثال برای یک گوشی سامسونگ، TAC مشخص می‌کند که مدل دقیق و نسخه آن چیست. دو رقم بعدی (Final Assembly Code – FAC) که در IMEI قدیمی نشان‌دهنده کارخانه مونتاژ گوشی است و در نسخه‌های جدید IMEI، این بخش با TAC ترکیب شده و مستقیماً استفاده نمی‌شود. شش رقم بعدی (Serial Number – SNR) شامل شماره سریال منحصربه‌فرد گوشی است. حتی اگر دو گوشی از یک مدل باشند، SNR آنها متفاوت است. یک رقم آخر (– CD Check Digit) هم برای بررسی صحت IMEI استفاده می‌شود. منابع صنفی اشاره می‌کنند که در چند سال اخیر، دسترسی مستقیم به تگ‌های GSM‌A برای برخی بازیگران وارداتی به دلیل تحریم یا محدودیت موجه شده است؛ به‌طوری‌که شرکت‌ها برای به‌دست‌آوردن داده دقیق تگ‌ها مجبور به خرید از واسطه‌ها یا تأمین‌کنندگان ثالث شده‌اند. در این فضا «خلا داده‌ای» و تأخیر در به‌روزرسانی اطلاعات باعث شده سامانه همتا نتواند به‌طور کامل بر تطبیق «IMEI»‌ها تکیه کند. نتیجه این خلأ، بروز راه‌هایی برای دست‌کاری یا جازدن مدل‌های گران‌قیمت به عنوان کالاهای ارزان‌تر یا بالعکس بود.

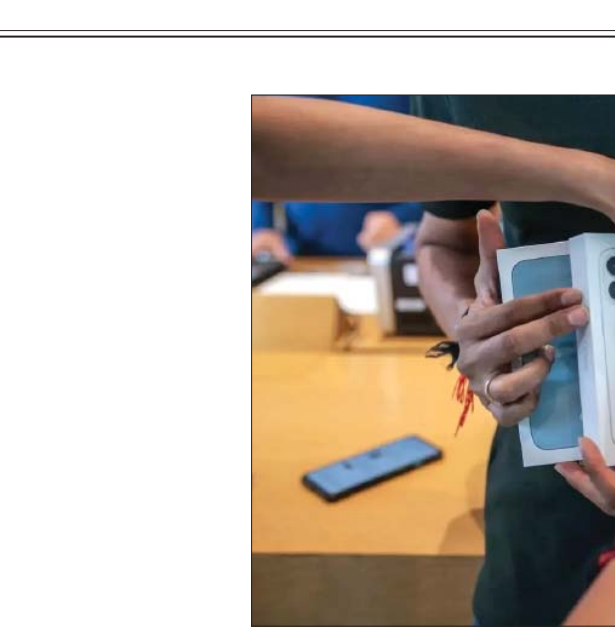
یکی از اعضای انجمن واردکنندگان موبایل درباره نحوه استفاده از این باگ در سیستم همتا به «شرق» می‌گوید: «یکی از سازوکارهای گزارش‌شده این بود که واردکننده در اظهاریه به گمرک، یک پالت کالا را به صورت «ترکیبی» ثبت می‌کرد؛ مثلاً بخشی از پالت را به عنوان گوشی‌های ارزان‌قیمت (شیائومی) و مابقی را به صورت آیتُم‌های لوکس (آیفون) با سامسونگ پرچم‌دار ارسال می‌کردند؛ سپس برای تطبیق با اسناد و فاکتورها و سامانه‌های داخلی، از ضعف در همتا‌سازی داده‌ها سوءاستفاده می‌کردند». منابع می‌گویند این روند از مرحله سفارش در مبدأ تا اظهار در گمرک برنامه‌ریزی شده و سیستماتیک بوده است. درباره نقش احتمالی برخی مسئولان یا کارکنان گمرک در تسهیل یا سهل‌انگاری این روند، منابع حاضر در گفت‌وگو اعلام کردند که بررسی‌های امنیتی و نظارتی باید مشخص کند آیا افراد داخل گمرک یا سامانه‌ها در این مسیر نقش داشته‌اند یا خیر. برخی گفته‌اند نمونه‌برداری و بازربینی اسناد پالت‌ها و تطبیق اطلاعات گمرکی با سامانه‌های دیگر می‌تواند شواهدی از نحوه وقوع تخلف ارائه دهد، اما تأکید شده که این موضوع جنبه امنیتی–قضائی دارد و باید به شکل دقیق بررسی شود. باگ در سامانه ریجستری به گفته برخی فعالان بازار فروش موبایل اتفاق جدیدی نیست. از منظر فنی، نمونه دیگری که فعالان مطرح کرده‌اند، مربوط به «نحوه بارگذاری فایل‌های IMEI» و اشتباهات انسانی در نام‌گذاری فایل‌هاست. به گفته یکی از منابع، پرونده‌ای وجود داشته که در آن دو فایل اکسل حاوی فهرست «IMEI»‌ها، به صورت نامناسب یا اشتباه بارگذاری شده‌اند؛ در نتیجه، سامانه همتا و مراجع استعلام‌کننده پس از دریافت داده‌ها، مدل‌ها را نادرست گزارش کرده‌اند. روند اصلاح این‌گونه خطاها در سامانه، علاوه بر ایجاد سردرگمی، با رفت‌وبرگشت تیکت‌ها و درخواست‌های اصلاح بین شرکت‌ها و اپراتور سامانه همراه بوده که گاهی هفته‌ها زمان‌بر و به گسترش ابهامات منجر شده است. با این حال گروهی از متخلفان عمداً از همین فضا برای رسیدن به سودهای غیرقانونی استفاده کرده‌اند. فعالان همچنین می‌گویند شرکت‌های دارای ساختار و سابقه طولانی و چندصنفری، به خاطر ریسک بالای حقوقی و حیثیتی، معمولاً وارد چنین اقدامات پرخطری نمی‌شوند و این نوع تخلفات بیشتر از سوی شرکت‌های کوچک، کم‌سابقه یا با ساختار صوری گزارش شده است.

چه شرکت‌هایی درگیر بوده‌اند؟

تاکنون و طبق اعلام رسمی از سوی انجمن واردکنندگان موبایل، ۱۱ شرکت با دوزدن سامانه همتا توانسته‌اند گوشی‌های پرچم‌دار سامسونگ و آیفون را با نام گوشی‌های ارزان‌قیمت وارد بازار کنند. اما برخی منابع بازار به «شرق» می‌گویند که تعداد این شرکت‌ها به ۳۰ شرکت می‌رسد، ولی عمده تخلف از سوی ۱۳ شرکت رخ داده است.

بررسی فهرست این ۱۳ شرکتی که در اختیار «شرق» قرار گرفته است، نشان می‌دهد که این شرکت‌ها عمداً تازه‌کار هستند و ساختار سازمانی شفافی ندارند. بررسی هر ۱۳ شرکت در روزنامه رسمی مشخص می‌کند که عمداً دو نفر در تیم مدیریتی این شرکت‌ها یکسان هستند. چهار شرکت از این ۱۳ شرکت با نام‌های متفاوت ثبت شده‌اند، اما آدرس محل شرکت یکسان است.

طبق شنیده‌های برخی اعضای انجمن واردکنندگان، سودهای ناشی از فروش غیررسمی «پنهان» گوشی‌های لوکس، در مواردی به سرمایه‌گذاری در املاک و تملک دارایی‌های مشهود

فعالان تأکید می‌کنند بخش درخ‌ور توجهی از شرکت‌های مشکوک، ساختار سازمانی و اداری منسجمی ندارند؛ بسیاری از این شرکت‌ها فاقد وب‌سایت فعال یا دفاتر و پرسنل مستند هستند و به قول منابع، بیشتر شبیه «شرکت‌های صوری» یا مقطعی عمل می‌کنند تا بنگاه‌های دارای مداوم کسب‌وکار. به همین علت، برخی از این بازیگران زمانی که متوجه احتمال لورفتن تخلف شده‌اند، عملیات را متوقف کرده‌اند؛ اقدامی که به اعتقاد منابع، نشان‌دهنده آگاهی قبلی آنها از غیرقانونی بودن رویه‌هاست.

در بخشی از روایت‌ها از سوی اعضای انجمن واردکنندگان موبایل نام‌های مشخصی نیز مطرح شده است. منابع غیررسمی از نقش‌های مشخص افرادی در شبکه تخلف یاد کرده‌اند و همچنین به نقش شرکت‌هایی نام برده‌شده در ارائه خدمات پس از فروش اشاره شده است؛ از جمله ذکر شده که بعضی واحدهای خدمات پس از فروش (کارانتی‌دهنده) در زنجیره عرضه این دستگاه‌ها حضور داشته‌اند. با این حال، بررسی رسمی و اعلام نتایج نهایی بر عهده مراجع قضائی، انتظامی و گمرکی است و فعالان تأکید دارند باید از اظهارنظر شتاب‌زده و قضاوت بی‌اساس پرهیز شود.

متخلفان عضو انجمن و صنفی نبوده‌اند

آنچه بیش از همه در اظهارات برخی فروشندگان و اعضای انجمن واردکنندگان دیده می‌شود، تأکید بر این نکته است که این ۱۳ شرکت که بیشترین نقش را در این تخلف داشته‌اند، عضو انجمن اتحادیه یا صنفی نبوده‌اند. مهدی اسدی، رئیس انجمن واردکنندگان موبایل، در گفت‌وگو با «شرق» می‌گوید: در بین نام شرکت‌های متخلف فقط یک شرکت به‌تازگی به عضویت انجمن واردکنندگان موبایل درآمده است و سایر شرکت‌های متخلف از اعضای این انجمن نیستند. همچنین بررسی داده‌های روزنامه رسمی نیز نشان می‌دهد از این ۱۳ شرکت فقط یک شرکت عضو سازمان نظام صنفی رایانه‌ای کشور بوده است. فعالان تأکید دارند که انداختن بار این تخلفات بر دوش انجمن، چه از حیث حقوقی و چه از حیث اخلاقی، نادرست است؛ به‌ویژه که متخلفان اساساً در عضویت تشکل‌ها نبوده‌اند.

چرا تخلف رسانه‌ای شد؟

بسیاری از فروشندگان بازار موبایل و همچنین اعضای انجمن واردکنندگان موبایل ایران نسبت به رسانه‌ای‌شدن این تخلف چندان خوش‌بین نیستند و معتقدند رسانه‌ای‌شدن آن می‌تواند چندین هدف در پشت خود داشته باشد. منابع صنفی که از نزدیک پیگیر وضعیت بازار و پرونده‌های مرتبط بوده‌اند، می‌گویند کشف اولیه موضوع از دل خود بازار و از سوی «یکی از اعضای انجمن» صورت گرفته است. به گفته این منابع، آن عضو صنفی پس از مشاهده «نشانه‌ها و خطاهای سامانه‌ای» تصمیم گرفته آن را اعلام کند و در شناسایی تخلف دولت هیچ نقشی نداشته و اگر بخش خصوصی هم این باگ را متوجه نمی‌شده، احتمالاً دولت هم از آن خبردار نمی‌شده است. برخی از اعضای انجمن هم آن قدر بدبین هستند که می‌گویند فرد یا افرادی پشت اعلام این تخلف هستند که پیش‌تر این باگ در سامانه را می‌دانسته‌اند، اما زمان اعلام عمومی را با هدف پیگیری کارایی پرخوردها و دستیابی به نتایج مشخص عقب انداخته‌اند؛ اقدامی که به گفته منابع، «درای تحلیل و تدبیر زمانی» بوده است. به باور این گروه، این شیوه اعلام هدفمند، از آن رو است که افشای بی‌موقع اطلاعات ممکن نبه‌جای برخورد با متخلفان اصلی، به محدودسازی کلی کسب‌وکارهای صنفی و سوق‌دادن بازار به سوی انحصار منجر شود که به نفع یک شرکت واردکننده اصلی و بزرگ این بازار باشد. به تعبیر منابع، القای اینکه «انجمن یا کل صنف مقصر است»، می‌تواند بستری فراهم آورد تا سهم بازار در اختیار چند شرکت بزرگ مشخص قرار گیرد؛ بیمی که از سوی برخی فعالان کوچک و میان‌رده بازار مطرح شده است.

چه تعداد گوشی پرچم‌دار به اسم ارزان قیمت وارد شده است؟

خبرها و اظهارنظر رئیس انجمن واردکنندگان موبایل نشان می‌دهد که همتا در نخستین پالایش‌ها، دستگاه‌هایی را که در یک بازه زمانی از سوی شرکت‌های مشخصی وارد شده بودند، «غیرفعال» اعلام کرد؛ رقمی که این شرکت‌ها عمداً تازه‌کار هستند و ۱۲ هزار دستگاه» گزارش شده، اما به ادعای فعالان، این عدد ممکن است کمتر یا بیشتر باشد و هنوز نهایی نیست. آن‌گونه که منابع توضیح می‌دهند، فرایند شناسایی و تعیین اینکه کدام‌یک از دستگاه‌ها دچار مشکل شده‌اند، پیچیده است و ممکن است شامل گوشی‌هایی باشد که هنوز در انبار شرکت‌ها مانده یا به دست فروشندگان رسیده و فروخته شده‌اند.

میکروفن

آشنایی با دنیای هکرها

برخی فکر می‌کنند آینده آغشته به تکنولوژی جقدر ترسناک است، اما مگر می‌شود در دنیای امروز بدون تکنولوژی سرگرد؟ در پاسخ به این سؤال باید بگوییم فقط پادکست «گوشوار» را گوش کنید. دنیای گوشوار را «آناهیتا شهریبجاری» خلق کرده است. در ابتدای پادکست او می‌گوید در گوشوار «داستانی از دنیای تاریک و سیاه اینترنت و جامعه تعریف می‌کند. بعضی از اپیزودها هم ممکن است زیاد سیاه نباشد، اما قطعاً به تکنولوژی مربوط می‌شود». این پادکست در کست‌باکس ۴۰۹ سابسکرایب دارد؛ یعنی ۴۰۹ نفر کانال کست‌باکس او را دنبال می‌کنند. در این اپلیکیشن همچنین ۳۰۴ هزار بار پادکست گوشوار پخش شده است. شما می‌توانید از گوگل‌پادکست، اپل‌پادکست، ناملیک و اسپاتیفای هم این پادکست را گوش کنید. وقتی از بالای صفحه کست‌باکس وارد جزئیات (detail) می‌شوید، در توضیح این پادکست آمده است: «توی دنیای زندگی می‌کنیم که اطلاعات و تکنولوژی شتاب زیادی دارن. پادکست گوشوار داستان‌های تکنولوژی و هکری رو بعضاً از زبون هکرها براتون تعریف می‌کنه. گوشوار پادکستیه مخصوص گوش‌به‌زنگ‌ها». گوش به زنگ بودن یعنی شهریبجاری موضوعاتی همچون هک‌کردن و بدافزارها و جرم و جنایت‌هایی‌را که در این دنیای مجازی اتفاق می‌افتد، در قالب داستان‌های واقعی برای ما می‌شکافد و در این پادکست شما متوجه می‌شوید تا چه اندازه حساب کاربری، نام کاربری‌ها، رمزها، داده‌های دیجیتال و امنیت حساب‌های بانکی و… اهمیت دارند و باید مراقب خودمان در دنیای تکنولوژی باشیم؛ چون هکرها و افراد سوءاستفاده‌کننده در کمین ما هستند و هر لحظه می‌توانند به ما آسیب برسانند؛ مانند اتفاقی که با هک اطلاعات تپسی و اسنپ‌فود به‌تازگی رخ داد.

آپارات

عشق بی سرانجام آدم‌وهوش مصنوعی

اگر تا چند ماه پیش ما انسان‌هایی بودیم که اطرافمان پر از دوستانی بود که از طریق شبکه‌های مجازی با آنها در ارتباط بودیم، حالا دوستانی داریم که اصلاً وجود خارجی ندارند؛ دستیارهای مجازی یا کاراکترهایی که توسط هوش مصنوعی ساخته شده‌اند. دوستی با یک کاراکتر مجازی شاید در ابتدا جذاب باشد، همان‌طوری‌که ما در ابتدا در مواجهه با ChatGPT دودزده بودیم، اما پس از گذشت مدتی از خود می‌پرسیم اگر این ربات‌ها جای ما را بگیرند چه؟ تعداد زیادی مقاله منتشر شده که هوش مصنوعی می‌تواند جایگزین کدام شغل‌ها شود. حالا کمک‌م ترس جای ذوق‌زدگی را گرفته است. تازه این موضوع ساده است. اگر بحث احساساتی مانند عشق به میان بیاید، قضیه ترسناک‌تر می‌شود. شاید با خود بگوییم هنوز هوش مصنوعی به آن مرحله نرسیده و جای نگرانی نیست، اما فیلم «Her» آینده چنین موضوعی را نشان‌مان داده است؛ آینده‌ای که شاید دور نباشد. اسپایک جونز در سال ۲۰۱۳ در فیلم Her آینده عشق بین بشر و تکنولوژی را به تصویر کشیده است. داستان این فیلم در لس‌آنجلس در سال ۲۰۲۵ رخ می‌دهد. مردی تنها به نام تئودور در آستانه جدایی از همسرش قرار دارد، منزوی و گوشه‌گیر است و دیگر تمایلی به برقراری ارتباط با دیگران ندارد. کار او نوشتن نامه‌های عاشقانه به مناسبت تولد، سالگرد ازدواج و… برای دیگران است. تئودور در ادامه عاشق یک سیستم‌عامل هوش مصنوعی به نام سامانتا می‌شود و تازه ماجرا آغاز می‌شود. این فیلم در ژانر درام و علمی–تخیلی است. دنیایی که در فیلم او یا Her می‌بینیم، خلاف فیلم‌های علمی–تخیلی که آینده را مملو از سفینه‌های فضایی و تکنولوژی‌های عجیب نشان می‌دهند، ساده است؛ یک زندگی روزمره است، مردمی که شبیه خود ما هستند، سرکار می‌روند، سوار مترو می‌شوند، مدام هندزفری در گوش دارند، دورهمی می‌روند و… حتی سرگرمی‌های این مردم هم مانند ماست؛ مثل بازی سه‌بعدی که تئودور انجام می‌دهد. پس دنیا برای ما آشناست. در این دنیا، کار تئودور نوشتن نامه‌های عاشقانه برای دیگران است، او در این کار متبحر است، اما در دنیای بیرون نمی‌تواند به‌درستی با افراد ارتباط برقرار کند.